

Lausuntopyyntö MAL2023-suunnitelman luonnoksesta ja arviointiselostuksen luonnoksesta

752/08.00.00.01/2020 [MAL-suunnitelma 2023]

Hallitus 28.03.2023 § 30

Esittelijä Toimitusjohtaja Mika Nykänen
Valmistelijat Tulosalueen johtaja Sini Puntanen, p. 040 501 3362;
yksikön päällikkö Johanna Järvinen, p. 050 531 4834

HSL:n hallitus käsitteli kokouksessaan 29.11.2022 § 116 MAL 2023 -suunnitelman luonnoksen ja sen vaikutusarviointiselostuksen luonnoksen lähettämistä lausunnoille ja päätti jättää asian pöydälle. Vastaavasti Helsingin seudun yhteistyökokous HSYK omassa kokouksessaan 29.11.2022 päätti jättää asian pöydälle. HSYKin kokouksessa todettiin, että ennen kuin HSYK lähettää suunnitelman lausunnoille, on käytävä tarvittavia poliittisia keskusteluja.

Perussopimuksen 2 §:n mukaan Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymän tehtävänä on vastata Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta. Viime vuosina liikennejärjestelmäsuunnitelmaa on laadittu seudullisen maankäytön ja asumisen suunnittelun kanssa yhdessä yhteisessä prosessissa, yhtenä suunnitelmana (MAL 2023) laatien. HSL toimii teknisenä lausuntojen pyytäjänä koko MAL2023-suunnitelman luonnokseen ja sen vaikutusten arviointiselostuksen luonnokseen liittyen.

Taustaa

Helsingin seudun maankäytön (M), asumisen (A) ja liikenteen (L) MAL 2023 -suunnitelma on strateginen, Helsingin seudun 14 kuntaa kattava suunnitelma. Suunnitelma ilmaisee seudun kuntien yhteisen tavoitetilan seudun kehityksestä vuoteen 2040 ja luo näkemystä vuoteen 2060 asti. Suunnitelmakokonaisuus kattaa myös lakisääteisen liikennejärjestelmäsuunnitelman. Vaikutusten arviointi puolestaan täyttää SOVA-lain (laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 200/2005) vaatimukset ja arviointia on tehty liikenteen lisäksi maankäytön ja asumisen keskeisistä teemoista.

MAL 2023:n visio, tavoitteet, tavoitetasot ja arviointikokonaisuudet päätettiin alkuvuonna 2022. Kokonaisuus yhdessä arviointiohjelman kanssa hyväksyttiin HSL-hallituksessa 8.2.2022, HSYK:ssä 16.2.2022 ja KUUMA-johtokunnassa 17.3.2022. Visiona on, että Helsingin seutu on vuonna 2040 Euroopan kestävimmin kasvava ja ihmisläheisin metropolialue. Seutu saavuttaa vision mukaisen tulevaisuuden vuoteen 2040 mennessä vastaamalla suunnitelmalle asetettuihin kolmeen päätavoitteeseen: hiilineutraaliin, hyvinvoivaan ja menestyvään Helsingin seutuun.

MAL 2023 -suunnitelmaluonnoksen keskeinen sisältö

MAL 2023 -suunnitelmaluonnos tiivistää keskeiset yhdyskuntarakenteen, liikennejärjestelmän ja asuntotarjonnan kehittämisen toimenpiteet ja seudun tavoitellut ominaispiirteet, jotka toteuttavat suunnitelmalle asetettuja tavoitteita. Kiteytetysti MAL 2023 -suunnitelmaluonnoksen sisältö voidaan kuvata viiden kohdan mukaan:

1. Jatketaan Helsingin seudun yhdyskuntarakenteen pitkäjänteistä tiivistämistä, erityisesti keskuksiin ja raideliikenteeseen tukeutuen sekä nykyistä liikennejärjestelmää täysimääräisesti hyödyntäen.

2. Rakennetaan Helsingin seudun asukkaiden tarpeisiin monipuolisia ja laadukkaita asumisen vaihtoehtoja ja uudistetaan määrätietoisesti asuinalueita, jotka uhkaavat jäädä kehityksestä jälkeen.
3. Panostetaan aiempaa vahvemmin Helsingin seudun kestävästä liikennejärjestelmän kehittämiseen ja varmistetaan tehokas joukkoliikennejärjestelmä myös tulevaisuudessa.
4. Seudullisella ja kansallisella tasolla toteutetaan monipuolisia toimenpiteitä, joilla vähennetään liikenteen päästöjä ja asumisen energiankulutusta.
5. Vahvistetaan Helsingin seudun elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä kehittämällä keskeisiä elinkeinoalueita sekä parantamalla kansainvälistä saavutettavuutta ja logistiikan tehokkuutta.

Suunnitelmaluonnoksen kärkitoimenpiteet on jaettu viiden keskeisen teeman alle:

Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen

- Rakennetaan 16 500 uutta asuntoa vuosittain.
- Kohdistetaan 95 % seudun uudesta asuntotuotannosta ensisijaisille vyöhykkeille.
- Mahdollistetaan maankäytön tiivistyminen (mm. asemanseutujen kehittäminen, maanteiden uudet liittymät).

Asumisen monipuolisuus ja kaupunkiudistus

- Toteutetaan ARA-asuntotuotantoa pääkaupunkiseudun kunnissa 30 % ja KUUMA-kunnissa 20 % vuosittaisesta asuntotuotantotavoitteesta.
- Ohjataan huoneisto- ja talotyyppi- sekä hallintamuoto- ja rahoitusjakaumaa laadullisesti.
- Ehkäistään alueellista eriytymistä kaupunkiudistuksen keinoin.

Kestävä liikennejärjestelmä

- Varmistetaan joukkoliikenteen kilpailukyky palvelutasolla ja lipun hinnalla.
- Kehitetään kestävien matkaketjujen toimivuutta (ml. joukkoliikenteen nopeutustoimet).
- Varmistetaan joukkoliikennejärjestelmän toimivuus (ml. varikot).
- Toteutetaan keskeiset kaupunkirakentamishankkeet.
- Toteutetaan pyöräilyn pääverkko.
- Toteutetaan juna-asemien parantamistoimenpiteitä.

Päästövähennykset

- Sähköistetään liikennettä ja edistetään vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluverkoston kehittymistä.
- Selvitetään ajonopeuksien laskun vaikutuksia kaupunkirakenteen sisällä.
- Toteutetaan tiukempaa pysäköintipolitiikkaa.
- Selvitetään ympäristövyöhykkeiden käyttöönottoa.
- Vähennetään asuntojen ostoenergiankulutusta ja rakennetaan uusiutuvaa energiantuotantoa.
- Edistetään puurakentamista

Elinkeinoelämän toimintaedellytykset

- Toteutetaan tieverkon kehittämistoimia tavara- ja joukkoliikenteen edellytyksiä parantaen.
- Toteutetaan raskaan liikenteen taukopaikat.
- Huomioidaan elinkeinoelämän tila- ja kuljetustarpeet maankäytön suunnittelussa sekä liikennejärjestelmän ja maankäytön yhteensovittamisessa.

MAL 2023 -investointiohjelma on laadittu vuosille 2024–2035 ja hankkeet on määritetty kolmeen koriin vuosille 2024–2027, 2028–2031 ja 2032–2035. Investointiohjelmaan on muodostettu eri liikennemuotojen ja seudun alueiden

näkökulmasta tasapainoinen kokonaisuus, jonka vaikutukset vastaavat MAL 2023 -suunnitelman tavoitteisiin (hiilineutraali, hyvinvoiva, menestyvä).

Investointiohjelmassa on mukana hankkeita, jotka tukevat seudun logistiikan tai maankäytön edellytyksiä tai näitä molempia. Lähtökohtana on ollut muodostaa jatkumo MAL 2019 -suunnitelman investointiohjelmalle sekä yhteensovittaa investointiohjelmaa Väyläviraston valtakunnalliseen investointiojelmaan. Hankkeiden osalta on huomioitu niiden suunnitelmavalmius ja toteutettavuus sekä seudullinen vaikuttavuus, kustannustehokkuus ja vaikutus maankäytön tai tavaraliikenteen kehittämiseen. Investointiohjelman kokonaiskustannukset ovat arviolta 3 mrd. euroa.

MAL 2023 suunnitelmaa on laadittu iteratiivisesti ja siitä on tehty kaksi versiota, joiden vaikutuksia on arvioitu. Suunnitelmaluonnosta on muokattu syksyn 2022 aikana vaikutusten arvioinnin tulosten sekä HLJ-toimikunnan ja MAL-neuvottelukunnan yhteiskokouksista ja luottamushenkilötilaisuudesta saadun palautteen pohjalta. Tämän jälkeen luonnosta on muokattu poliittisissa taustakeskusteluissa alkuvuonna 2023. Suunnitelmaluonnos ei edusta Helsingin seudun kuntien lopullista sitoutumista, vaan kuntien kannat muodostetaan virallisesti lausuntokierroksen yhteydessä.

Suunnitelmaversiosta on laadittu tiivistetty versio, josta varsinaiset lausunnot pyydetään. Suunnitelmaluonnoksen vaikutusarviointia koskeva luku 6 päivitetään 17.4.2023 mennessä suunnitelmaluonnoksen toimia vastaavaksi. Taustamateriaalina on laajempi raportti, jossa toimenpiteiden taustoja on avattu yksityiskohtaisemmin. Suunnitelmaluonnos löytyy liitteestä 1 ja taustaraportti liitteestä 2.

Vaikutusten arviointi

MAL 2023 -suunnitelman vaikutusten arviointiselostus on laadittu suunnitelmaversioon 2 pohjalta. Vaikutusten arviointi päivitetään luonnoksen toimia vastaavaksi ja toimitetaan osaksi lausuntokierrosaineistoa viimeistään 17.4.2023.

Lausuntopyyntö

MAL 2023 -suunnitelmaluonnos ja vaikutusten arviointiselostusluonnos lähetetään lausunnoille 3.4.-25.5.2023 väliseksi ajaksi. Päivitetty vaikutusten arviointi lisätään lausuntomateriaaliin viimeistään 17.4.2023. Kaikki halukkaat voivat antaa MAL 2023 -suunnitelmaluonnoksesta palautetta myös MAL-nettisivuilla. Lausunnoissa eri toimijat voivat ottaa kantaa siihen, miten suunnitelmaa tulisi kehittää ja miten yhdessä sovitut tavoitteet voitaisiin saavuttaa.

Jatkovalmistelu ja suunnitelman hyväksyminen

Lausuntojen jälkeen suunnitelma ja vaikutusten arviointi viimeistellään HLJ-toimikunnan ja MAL-neuvottelukunnan ohjaamana. MAL 2023 -suunnitelman hyväksyy maankäyttö- ja asumissisältöjen osalta HSYK ja lähettää ne edelleen kuntien hyväksyttäväksi. Liikennesisältöjen osalta HSL:n hallitus hyväksyy suunnitelman jäsenkuntiensa puolesta. Niiden kuntien osalta, jotka eivät ole HSL:n jäseniä, liikennesisällöt hyväksytään KUUMA-johtokunnan lähettämänä kuntakohtaisesti. Tavoitteena on saada suunnitelma hyväksytyksi kesän 2023 jälkeen. MAL 2023 -suunnitelman pohjalta valmistellaan ja neuvotellaan MAL-sopimuksen päivitys valtion ja seudun kuntien kesken.

Ehdotus	<p>Hallitus päättää</p> <p>a) pyytää MAL 2023 -suunnitelman luonnoksesta ja sen vaikutusten arviointiselostuksen luonnoksesta lausunnot kunnilta, KUUMA-johtokunnalta, liikenne- ja viestintäministeriöltä, Väylävirastolta, Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta, ympäristöministeriöltä, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, maakuntaliitolta sekä muilta sidosryhmiltä. Lausunnot pyydetään antamaan 25.5.2023 mennessä;</p> <p>b) valtuuttaa toimitusjohtajan täydentämään vaikutustenarviointiselostuksen luonnoksen lausunnoille lähtevän suunnitelmaluonnoksen toimia vastaavaksi ja edelleen toimittamaan sen lausunnonantajille 17.4.2023 mennessä; sekä</p> <p>c) lähettää MAL 2023 -suunnitelmaluonnoksen Helsingin seudun yhteistyökokoukselle HSYK, jotta HSYK osaltaan lähettäisi suunnitelmaluonnoksen lausunnoille.</p>
Päätös	<p>Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen yksimielisesti.</p>
Liitteet	<p>Liite 1: MAL 2023 -suunnitelmaluonnos (28.3.2023) Liite 2: MAL 2023 -suunnitelman taustaraportti (28.3.2023) Liite 3: MAL 2023 -suunnitelman vaikutusten arviointiselostusluonnos (29.11.2022)</p>